

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว

ปัจจุบันรถยนต์ถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ในสังคมทุกสาขาอาชีพ เนื่องจากมนุษย์ได้ใช้รถยนต์ในการคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อค้าขาย หรือใช้ในการท่องเที่ยว จนมีการจัดให้รถยนต์เป็นปัจจัยที่ห้า ซึ่งมีความสำคัญรองจากอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค หากแต่ว่าฐานะของคนในสังคมไม่เท่าเทียมกัน แม้ว่ารยนต์มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพียงใด ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวในสังคมจะสามารถซื้อรถยนต์ใหม่ได้ทุกครอบครัว บางครอบครัวต้องซื้อรถยนต์ที่เรียกว่ารถยนต์ใช้แล้ว ใช้นแทน โดยการซื้อรถยนต์ใช้แล้วถือเป็นการ “ลงทุน” อย่างหนึ่ง และผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใช้แล้วย่อมคาดหวังในการใช้สอยรถยนต์ที่ตนซื้อว่าจะสามารถใช้งานได้ปกติ ไม่ชำรุดบกพร่อง และมีความปลอดภัย

รถยนต์ใช้แล้ว คือ รถยนต์ที่เคยผ่านการใช้งานมาแล้ว ซึ่งมีราคาต่ำกว่ารถยนต์ใหม่ และสามารถเลือกซื้อรถยนต์ในรุ่นที่ต้องการได้ เป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อจำกัดเนื่องจากมีราคาถูกกว่ารถยนต์ใหม่ หรือสำหรับผู้ซื้อที่ต้องการใช้รถยนต์ ในราคาไม่แพงเกินไป โดยสามารถเลือกใช้ได้ตามสภาพ ถึงแม้ว่าปัจจุบันรัฐบาลไทยได้สนับสนุนให้มีการลดภาษีรถยนต์ใหม่ลงแล้วก็ตาม แต่ทว่าก็ยังมียังมีราคาที่สูงอยู่ แต่เมื่อรถยนต์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้บริโภค จึงส่งผลให้การประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว มีการแข่งขันที่สูงมากขึ้นตามไปด้วย ก่อให้เกิดธุรกิจของรถยนต์ใช้แล้วเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน เพราะเป็นธุรกิจที่มีการลงทุนน้อยมากเมื่อเทียบกับธุรกิจขนาดใหญ่ๆ ธุรกิจอื่น อีกทั้งการก่อตั้งดำเนินการทำได้โดยง่ายไม่มีขั้นตอนใดๆ ที่ยุ่งยาก ธุรกิจในรูปแบบของรถยนต์ใช้แล้วเป็นธุรกิจที่สามารถซื้อขายคล่อง จึงเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจในการลงทุนประเภทหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม รถยนต์เป็นสินค้าที่มีส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนต่างๆ จำนวนมากมีกระบวนการผลิตและการประกอบหลายขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ระดับสูงมาใช้ในกระบวนการผลิตและการประกอบ รถยนต์จึงเป็นสินค้าที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะมีความบกพร่อง (Defects) ในส่วนหนึ่งส่วนใดของรถยนต์ ซึ่งเป็นความบกพร่องที่ผู้ซื้อรถยนต์ ซึ่งเป็นผู้บริโภค โดยทั่วไปตรวจพบได้ยากมาก หรือไม่อาจจะตรวจพบได้เลยในขณะที่ทำสัญญาซื้อและรับมอบรถยนต์นั้น

จนกว่าปัญหาความบกพร่องนั้นจะปรากฏขึ้นภายหลังการใช้รถยนต์ นั้นไปได้ระยะหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภค รถยนต์ได้รับความเดือดร้อนซึ่งเกิดจากผู้บริโภคไม่ทราบข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจ ในการเลือกซื้อ ทำให้ได้รับความเสี่ยงกับความชำรุดบกพร่อง จากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ทำ การปรับแต่งสภาพของรถยนต์ อะไหล่ รวมทั้งส่วนประกอบต่างๆ หรือปกปิดข้อมูลที่สำคัญจนรถ มีปัญหาและทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมที่เกิดจากการปรับแต่งสภาพของ เครื่องยนต์ อะไหล่ รวมทั้งส่วนประกอบต่างๆ ซึ่งเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการธุรกิจส่งผลให้ ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อน จึงต้องการที่จะได้รับการคุ้มครอง และได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม

กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันในเรื่องของการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว คือ นิติกรรมสัญญา ว่าด้วย การซื้อขาย ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 มีหลักว่า ซื้อขาย คือ สัญญาซึ่ง บุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ขาย” โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ซื้อ” และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย ซึ่งกฎหมายเคารพความศักดิ์สิทธิ์แห่งเจตนา (Autonomy Of Will) และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom Of Contract) เมื่อสัญญาเกิดขึ้น แล้ว ย่อมส่งผลผูกพันให้คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด ตามหลักสัญญาต้องเป็น สัญญา (Pacta Sunt Servanda) คือ การทำสัญญาระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเป็นความตกลงยินยอมด้วย สมุทราใจทั้งสองฝ่าย และหากไม่เป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน ซึ่งตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 วางหลักว่า ข้อสัญญานั้นย่อมใช้บังคับ คู่สัญญาได้ ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดกรณีที่ทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประ โยชน์อันมุ่งที่จะใช้ตามปกติวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตาม ข้อตกลงในสัญญา

ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ขายนั้นรู้หรือไม่ว่าทรัพย์สินของตนมีความชำรุดบกพร่องอยู่ก็ตาม ถือเป็น ความรับผิดชอบของผู้ขาย แต่ทั้งนี้ก็มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายไว้ว่าหากเกิด กรณีดังต่อไปนี้ผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง คือ หากผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อ ขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควร ได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่ วิญญูชน หมายความว่า หากผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจตราทรัพย์สินจนมองเห็นสภาพความชำรุด บกพร่องแล้ว หรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรจะได้ เห็นได้ ผู้ซื้อควรจะต้องรับผิดชอบ เป็นหลักที่ว่า “ผู้ซื้อพึง ระวัง” (Let The Buyer Beware)

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจาก สินค้ายานยนต์หลายฉบับ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครอง ภายใต้อีกกฎหมายความรับผิดชอบตามสัญญาและละเมิด พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

หรือแม้แต่กระทั่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เองก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าวก็ไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากผลิตภัณฑ์หรือรถยนต์ที่ใช้แล้วจะมีสภาพดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการดูแลและการใช้งานของเจ้าของเดิม และการปรับสภาพของผู้ขาย จึงมีประเด็นหรือข้อให้เห็นในเรื่องเด็นที่รถยนต์ย้อมแมวขาย ซึ่งมีมาตลอด และยังมีอยู่เสมอ เพราะหลายคนทำธุรกิจแบบเน้นกำไรสูงๆ ไว้ก่อน โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพสินค้าหรือความปลอดภัยของประชาชน ทั้งนี้อาจสรุปปัญหาที่เกิดจากการไม่สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้จากที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1. ปัญหาการยกเว้นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขายในเรื่องความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใช้แล้ว และการรอนสิทธิ

ความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากรถยนต์ใช้แล้วชำรุดบกพร่อง ไม่สามารถนำหลักความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องมาใช้เพื่อคุ้มครองและเยียวยาแก่ผู้บริโภคได้ เนื่องจากหลักความรับผิดในความชำรุดบกพร่องเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า หน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขายต้องใช้ความระมัดระวังตรวจตราสินค้าที่ซื้อขายกันตามควรแก่กรณี ผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขายให้แก่ผู้ซื้อ กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องในเบื้องต้น ตามมาตรา 472 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นหมายถึงความเสื่อมเสียในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สิน

คำว่าเสื่อมราคา ความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ และการเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา หมายความว่าถึง ทรัพย์สินนั้นไม่อาจใช้ได้ตามความมุ่งหมายของบุคคลทั่วไป และทรัพย์สินที่ขายส่งมอบนั้นไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ตามสัญญาที่ตกลงกัน ปัญหาที่ผู้บริโภคประสบจากผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว คือ รถยนต์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้มาเพื่อจะนำเข้าไปวางขายในการประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยสะอาดตาถูกคำหรือพร้อมซื้อขายเท่าใดนัก กล่าวคือ เมื่อผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วได้รับรถยนต์มาแล้วจากแหล่งต่างๆ นำมาปรับปรุงสภาพให้มองสะอาดตา ก่อนที่จะนำมาขาย โดยมากผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว มักจะมีช่างหรือช่างซ่อมประจำ หรือมีช่างประจำของตนเอง แยกอยู่ต่างหากจากสถานที่ขายรถยนต์ เพราะไม่ต้องการให้ลูกค้ามองเห็นสภาพรถยนต์ในสภาพเดิมก่อนการปรับปรุงสภาพใหม่ จะทำให้ขาดศรัทธาหรือความไม่พอใจจากลูกค้า ช่างซ่อมปรับปรุงรถยนต์ประกอบไปด้วยช่างสี ช่างเคาะ ปะผุ และช่างเครื่องยนต์ที่อยู่ในขั้นมีฝีมือดี อุปกรณ์ใดที่เก่าทรุดโทรมก็จะได้รับการเปลี่ยนใหม่ให้ดูสวยงามจนดูเหมือนเป็นรถยนต์ใหม่ เมื่อช่างดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมตกแต่งรถยนต์ให้ดูใหม่ขึ้นจนทำให้ไม่เห็นความชำรุดบกพร่องที่มีมาแต่เดิม จึงมีคำพูดกล่าวกันในธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วว่า “การย้อมแมว” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วลูกค้าแทบจะไม่มีทางทราบได้โดยง่าย

เลย ว่า รถยนต์ใช้แล้วที่จอดขายอยู่ในพื้นที่เหล่านั้นมีสภาพชำรุดอะไรมาก่อน ต้องอาศัยช่างผู้มีความรู้ความชำนาญจึงจะทราบได้ ส่วนคำกล่าวที่ว่า “ซ่อมแมว” ได้เกิดขึ้นมาก็เนื่องมาจากหลังจากที่ลูกค้าซื้อรถยนต์ใช้แล้วไปจากผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วและนำไปใช้งานได้ระยะหนึ่งจึงได้พบความชำรุดบกพร่องขึ้นมา บางคันเครื่องเสียบเร็ว ระบบเกียร์มีปัญหา บางคันเครื่องเร็ว บางคันศูนย์หรือสมดุลของตัวรถยนต์ไม่ดี สังเกตได้จากการสึกหรอของยางล้อไม่เท่ากัน เหล่านี้เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เมื่อพิจารณาถึงบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 จะเห็นได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่ถึงขนาดเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา อีกทั้งความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย แต่ทั้งนี้ มีบทบัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 473 หากเกิดกรณีดังต่อไปนี้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง คือ ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน กล่าวคือ ผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจตราทรัพย์สินจนมองเห็นความชำรุดบกพร่องหรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรจะได้เห็นได้ ผู้ซื้อควรจะต้องรับผิดชอบหลักที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง”¹ ดังนั้น เพียงแค่ผู้ขายยกข้อต่อสู้ในเรื่องของข้อยกเว้นของผู้ขายว่า ผู้ซื้อควรจะได้รู้อยู่แล้วว่า รถยนต์ใช้แล้วเป็นรถยนต์ที่เคยผ่านการใช้งานมาแล้วสภาพต่าง ๆ ของเครื่องยนต์ อุปกรณ์หรือชิ้นส่วนบางอย่างอาจมีการสึกหรอได้ ผู้ซื้อต้องตรวจตราทรัพย์สิน คือรถยนต์ด้วยความระมัดระวังให้ดี ซึ่งผู้ซื้อก็ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ใช้แล้ว ทำให้ผู้ซื้อได้รับความเดือดร้อน และไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ทันที ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระในการซ่อมแซมความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นเอง จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม อีกทั้งผู้ขายเท่านั้นที่ได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นว่ามีเพียงใดก่อนที่จะนำรถยนต์ดังกล่าวออกขาย

ดังนั้น เมื่อรถยนต์ที่ซื้อขายกันเกิดความชำรุดบกพร่องที่ปรากฏในภายหลัง ผู้ขายซ่อมอ้างข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดชอบ จึงเห็นได้ว่าหลักพื้นฐานของกฎหมายในเรื่องนี้มีข้อจำกัดในการใช้บังคับกับความเสียหายอันเกิดจากรถยนต์ ซึ่งไม่อาจนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนปัญหาในเรื่องการรอนสิทธิของรถยนต์ใช้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า ในทางปฏิบัติของการซื้อขายรถยนต์ที่ผ่านการใช้งานมาแล้วนั้น ผู้ขายที่รับซื้อรถยนต์มาจากผู้ที่เป็นเจ้าของ จะให้ผู้เป็นเจ้าของเดิมลงลายมือชื่อในใบโอนทะเบียนไว้ในลักษณะที่พร้อมจะเปลี่ยนชื่อในทางทะเบียน

¹ วิชาญ เครื่องงาม. (2540). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ. หน้า 223.

ให้กับผู้บริโภครายใดก็ตามที่มาซื้อรถยนต์คันดังกล่าวกับทางผู้ประกอบการรถยนต์ใช้แล้ว หรือที่เรียกกันว่าการโอนลอย ซึ่งรถยนต์นั้นถือว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ เมื่อได้มีการซื้อขายกันแล้ว กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินย่อมโอนไปยังผู้ซื้อ ตั้งแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน ถึงแม้ว่าการโอนทางทะเบียนไม่ใช่สาระสำคัญในการโอนกรรมสิทธิ์ ผู้ขายจะตกลงและทำสัญญาซื้อขายกัน และชำระราคากันให้ผู้ขายก่อน และผู้ขายได้ส่งมอบรถยนต์ให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายจะส่งมอบใบโอนทะเบียนที่ผู้เป็นเจ้าของเดิมโอนไว้ให้แก่ผู้ซื้อไปดำเนินการทางทะเบียนเอง ผู้ขายไม่มีหน้าที่ต้องดำเนินการใดอีก ดังนั้นเมื่อมีการรอนสิทธิเกิดขึ้นผู้ซื้อไม่สามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินได้อย่างปกติสุข จึงก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้ซื้อที่จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อฟ้องร้องบังคับคดี ซึ่งทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการดำเนินคดีและก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ซื้อในการครอบครองทรัพย์สินของตนโดยปกติสุข

2. ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พบว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้นำมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา ด้านการฉลาก และด้านสัญญา โดยมีคณะกรรมการในแต่ละด้านเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจ เมื่อพิจารณาโดยยึดความเสียหาย อันเกิดจากรถยนต์ใช้แล้วชำรุดบกพร่อง หรือไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย เพื่อจะนำมาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มาปรับใช้ คงมีความเป็นไปได้เพียงมาตรการด้านสัญญา และด้านฉลาก แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระแล้ว เห็นว่า

มาตรการด้านสัญญาดังกล่าวถูกหมายนำไปใช้ในลักษณะที่เป็นการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา และการประกอบธุรกิจที่ควบคุมในบางประเภทราชการ โดยสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้ธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้ต้องเป็นสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือตามปกติประเพณีต้องทำเป็นหนังสือ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การซื้อขายรถยนต์เป็นสังหาริมทรัพย์ทั่วไปที่มีได้อยู่ในบังคับของกฎหมายที่บัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพียงแต่กำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเพื่อใช้บังคับในการฟ้องร้องบังคับคดี และในปัจจุบัน คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้กำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาหลายประการ ทั้งนี้รวมถึงประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่องให้ธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่เช่าซื้อรถยนต์มิใช่ซื้อขายรถยนต์ ทำให้เห็นได้ว่าการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อขายรถยนต์ใช้แล้วจากผู้ประกอบการนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญาไม่ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนด้านตลาดได้มีมาตรการนำไปใช้ในลักษณะที่เป็นเรื่องให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ควบคุมตลาด ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยตลาด ฉบับที่ 24 (พ.ศ.2550) ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าว ยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคในการตัดสินใจ ในประกาศดังกล่าวไม่มีการกำหนดให้มีคำชี้แจงเกี่ยวกับประวัติการซ่อมบำรุงรักษาหรือสภาพของรถยนต์ใช้แล้วคันนี้เคยได้รับอุบัติเหตุหรือผ่านการจมน้ำมาในระดับใดหรือไม่ ปิดแจ้งไว้ให้ผู้ซื้อทราบแต่อย่างใด ซึ่งถ้าผู้ซื้อได้ทราบถึงข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการช่วยในการตัดสินใจของผู้ซื้อว่ามีความเหมาะสมกับราคาที่ตนจะซื้อหรือไม่ และในกรณีเครื่องยนต์ชำรุดบกพร่องถ้าจะซ่อมแซมต้องใช้จ่ายเงินจำนวนเท่าใด ในการให้ข้อมูลแก่ผู้ซื้อ เพื่อให้ผู้ซื้อเป็นผู้มีสิทธิเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง เนื่องจากที่กล่าวแล้วว่า การซื้อขายรถยนต์ใช้แล้วนั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ซื้อเป็นหลัก

ทั้งนี้หากมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ผู้เสียหายอาจร้องขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนได้ แต่เมื่อพิจารณาเงื่อนไขการรับดำเนินคดีแทน ปรากฏว่า มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค วางเงื่อนไขว่าต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนร่วม โดยพิจารณาจากการประกอบธุรกิจและผลในทางคดี ส่งผลให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขดังกล่าวไม่ได้รับการคุ้มครองโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อีกทั้งกรณีดังกล่าวเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินคดีแทนหรือไม่ก็ได้ และหากรับเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขที่จะรับดำเนินคดีแล้วก็มีกระบวนการพิจารณาซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยาก และมีความล่าช้าในการดำเนินคดี

3. ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 นี้ เป็นการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับเพื่อบรรเทาภาระแก่ผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึง “ความผิด” ของผู้ประกอบการ เพราะผู้เสียหายในคดีประเภทนี้มักเป็นฝ่ายเสียเปรียบในเรื่องการนำสืบถึงข้อเท็จจริง หรือข้อมูลทางเทคนิคที่ซับซ้อนในการผลิตสินค้าที่บุคคลทั่วไปไม่อาจเข้าใจได้ กฎหมายนี้จึงกำหนดหลักการใหม่ให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายเป็นฝ่ายนำสืบอธิบายถึงข้อมูลและข้อเท็จจริงเหล่านั้นแทนและหลักการที่สำคัญอีกประการของกฎหมายนี้ก็คือ การกำหนดให้บุคคลที่อยู่ในสายการผลิตจนถึงการจำหน่ายสินค้าเป็นผู้ต้องรับผิดชอบทั้งหมด เนื่องจากเห็นว่าผู้ผลิตอยู่ในฐานะที่จะป้องกันไม่ให้สินค้าไม่ปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุด ส่วนผู้ขายก็อยู่ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์จากการขายสินค้าจึงมีสถานะทางการเงินที่พอจะรับภาระความเสี่ยงต่อความเสียหายเหล่านั้นได้

แต่เมื่อพิจารณาศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะพบว่า กฎหมายดังกล่าวอาจมีขอบเขตการบังคับใช้ไม่ครอบคลุมกรณีความเสียหายที่เกิดรถยนต์ที่ใช่แล้ว เนื่องจากผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์ที่ใช่แล้วอาจไม่เข้าข่ายคำจำกัดความ “ผู้ประกอบการ” ตามกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือ ไม่เป็น (1) ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต (2) ผู้นำเข้า (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

จึงทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครอง และไม่สามารถฟ้องร้องผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์ที่ใช่แล้วให้รับผิดชอบตามกฎหมายนี้ได้ จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติและเป็นอุปสรรคต่อการเยียวยาผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคต้องกลับเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีตามกฎหมายตามหลักกฎหมายลักษณะละเมิดแทน โดยการฟ้องร้องตามกฎหมายละเมิดนี้ โจทย์หรือผู้บริโภคยังต้องแบกรับภาระ ในการนำสืบพิสูจน์ว่า จำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้โจทย์เสียหาย หากโจทย์ไม่สามารถนำสืบพิสูจน์ได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีความยากลำบาก โจทย์อาจจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเพราะไม่สามารถนำสืบได้ถึงความผิดของจำเลย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หากผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ที่ใช่แล้วได้รับความเสียหายจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ผู้ประกอบการรถยนต์ที่ใช่แล้วนำมาซ่อมแซม หรือปรับปรุงสภาพให้เหมือนใหม่ แล้วนำออกมาขาย ซึ่งเห็นได้ว่าในปัจจุบันความก้าวหน้าในเรื่องวิทยาการหรือเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าเกินกว่าความรู้ความสามารถในระดับของผู้บริโภคบางรายไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ไม่มีความชำนาญเพียงพอ จึงยอมตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ ทั้งนี้ ผู้บริโภคที่ซื้อแล้วยอมไม่อาจคาดหมายถึงคุณภาพของสินค้าว่าจะดีเทียบเท่ากับสินค้าใหม่ แต่ก็มีสิทธิที่จะคาดหมายว่าจะต้องไม่มีอันตราย สามารถใช้งานได้ตามปกติ มีความปลอดภัย และเช่นเดียวกันกับกรณีผู้ผลิตและผู้ขายครั้งแรก ผู้ขายสินค้าที่ใช่แล้วอยู่ในฐานะที่ดีกว่าผู้บริโภคที่จะป้องกันสินค้าไม่ให้เป็นอันตรายและการแพร่กระจายความเสี่ยงในการเกิดความสูญเสีย การที่ผู้ประกอบการขายรถยนต์ที่ใช่แล้วนำรถยนต์มาซ่อมแซม หรือปรับปรุงสภาพให้เหมือนใหม่ แล้วนำออกมาขายโดยตรง และผู้บริโภคได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายในชีวิต ร่างกาย อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน และเป็นผลอันสืบเนื่องมาจากการซ่อมแซม หรือปรับปรุงสภาพใหม่ ของผู้ประกอบการขายรถยนต์ที่ใช่แล้ว ดังกล่าว ผู้ประกอบการรถยนต์ที่ใช่แล้วก็ควรตกอยู่ในฐานะ “ผู้ประกอบการ” ตามมาตรา 4 ด้วย ผู้ประกอบการขายรถยนต์ที่ใช่แล้วจึงต้องร่วมรับผิดชอบโดยเคร่งครัดตามกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้วไม่เป็นธรรมแก่ผู้ซื้อและไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อได้อย่างแท้จริง ซึ่งในประเทศไทยมีกฎหมายอยู่หลายฉบับที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย นิติกรรมสัญญา เอกเทศสัญญาว่าด้วย ซื้อขาย, พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่จากการศึกษาทำให้ทราบปัญหาว่า ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อรถยนต์ใช้แล้วได้เพียงพอ และไม่สามารถป้องกันและเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้อย่างเป็นธรรม

ซึ่งในการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภครถยนต์ใช้แล้วของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ากฎหมายสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นเรื่องของความรับผิด The Federal Trade Commission (FTC) เห็นความสำคัญของปัญหาของผู้บริโภค ในเรื่องรถยนต์ใช้แล้วจึงได้มีการออกระเบียบว่าด้วยข้อปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ รถยนต์ใช้แล้ว (A Dealer's Guide to the Used Car Rule) ซึ่งผู้ประกอบการทุกรายต้องปฏิบัติตามคือ การจัดทำเอกสารที่เรียกว่า “คำแนะนำผู้ซื้อ” หรือ “Buyers Guide”

“คำแนะนำผู้ซื้อ” หรือ “Buyers Guide” คือ เอกสารที่เป็นข้อมูลที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ซื้อ เพื่อชี้แจงให้ผู้ซื้อทราบถึงประเด็นสำคัญของรถยนต์ใช้แล้วในแต่ละคัน และให้ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ โดยปิดเอกสารดังกล่าวให้เห็นเด่นชัดในตัวรถยนต์ นอกจากนี้ต้องจัดเตรียมข้อมูลรายละเอียดของชิ้นส่วนอุปกรณ์ของรถยนต์ที่ผู้ขายจะรับผิดชอบ หากผู้ประกอบการรถยนต์ใช้แล้วไม่ปฏิบัติตามจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

คำแนะนำผู้ซื้อ หรือ Buyers Guide มีสาระสำคัญดังนี้

1. ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับรถยนต์มือสอง ชื่อชนิดรถยนต์ รุ่นปีที่ผลิตและรหัสหมายเลขตัวถัง
2. ระบุความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วว่าเป็นการรับประกันลักษณะใด

ซึ่งจะมีความรับผิดใน 2 ลักษณะคือ

1) การซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว ที่เรียกว่า “As is” คือ การซื้อขายที่ผู้ขาย ขายรถยนต์ใช้แล้วตามสภาพความเป็นจริงของรถยนต์ การซื้อขายขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ซื้อ ผู้ขายจะไม่ตกแต่งรถยนต์คันที่ขายนั้นแต่อย่างใด รถยนต์บางคันอยู่ในสภาพที่มีการชนมาอย่างรุนแรง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ซื้อในการที่จะซื้อรถยนต์คันดังกล่าวนี้หรือไม่ อีกทั้งความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใช้แล้วคันที่ขาย ที่เรียกว่า As is นั้นเป็นผลโดยกฎหมายที่ว่า ผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใช้แล้วคันที่ขายนั้น แต่อย่างใด โดยไม่จำเป็น ต้องเขียนระบุไว้โดยชัดแจ้งในสัญญาว่า ไม่รับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขาย เพียงแต่ผู้ขายต้อง

ปิดประกาศไว้ที่รถยนต์คันที่ขายว่า As is เท่านั้น² แต่อย่างไรก็ตาม รถยนต์ทุกคันดังกล่าวจะต้องสามารถใช้งานได้ตามสภาพ (Merchantability) ผู้ขายไม่สามารถนำรถยนต์ที่ชำรุดใช้การไม่ได้มาขาย จะต้องนำไปขายในรูปแบบของซากรถยนต์เท่านั้น³

2) การซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว โดยมีการรับประกัน (Warranty) คือ ผู้ขายได้มีคำรับรองหรือรับประกันทรัพย์สินที่ขาย โดยแสดงออกอย่างชัดแจ้งในสัญญาว่าจะรับผิดชอบ ทั้งนี้ ได้แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การรับประกันความผิดแบบจำกัดความรับผิด (Limited Warranty) ทั้งนี้ จะระบุลักษณะข้อจำกัดไว้ในสัญญาว่าให้การรับประกันในกรณีใดและระยะเวลาเท่าใด เช่น รับประกันเรื่องเครื่องยนต์ หรือระบบเกียร์ หรืออาจจะระบุว่า หากการซ่อมทุกครั้งผู้ประกอบการไม่คิดค่าแรง แต่ผู้ซื้อต้องจ่ายค่าชิ้นส่วนอะไหล่ ดังนี้ เป็นต้น

(2) การรับประกันความรับผิดแบบเต็มรูป (Full) หมายถึง รับประกันแบบเต็มรูปหรือรับประกันทุกกรณี โดยไม่มีเงื่อนไข ผู้ให้การรับประกันจะต้องรับผิดชอบอาจเปลี่ยนสินค้าใหม่หรือซ่อมให้อยู่ในสภาพเดิมแล้วแต่กรณี ถ้าเป็นกรณีรถยนต์ใช้แล้ว ผู้ประกอบการอาจเขียนระบุไว้ว่าจะเปลี่ยนให้ใหม่ หรือซ่อมให้อยู่ในสภาพที่ดีก็ได้ แต่ทั้งสองกรณี ผู้ซื้อไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ผู้ประกอบการอาจจะระบุระยะเวลาที่กำหนดครอบคลุมไว้เท่าใด หรือระยษนานเท่าใด เช่น กำหนดระยะเวลา 90 วัน หรือ 3000 ไมล์ แล้วแต่อย่างไร จะครบกำหนดก่อนกัน เป็นต้น

3. สัญญาการให้บริการ ระบุในรายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการ ค่าใช้จ่าย เงื่อนไขอื่นๆ ให้ชัดเจนว่าจะรับผิดชอบเพียงใด

4. ข้อมูลรายละเอียดของผู้ประกอบการ ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ และบุคคลที่สามารถติดต่อได้ในกรณีที่รถยนต์มีปัญหา

ดังนั้น สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงได้มีการศึกษาและชี้ให้เห็นถึงปัญหาอันมีข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมเสนอแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้คุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว ดังนี้

1. เสนอความเห็นว่าจะกำหนดมาตรการทางกฎหมายมาบังคับให้ผู้ประกอบการซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว ให้มีการโอนทะเบียนรถยนต์ใช้แล้วเป็นชื่อของผู้ประกอบการ ก่อนที่จะนำรถยนต์ออกขาย เพื่อป้องกันปัญหาการโอนลอย

² The Federal Trade Commission's Used Car Rule, 1998. [File://A:\a Dealer's Guide to the Used Car Rule in USA. htm.p. 1.](http://www.ftc.gov/bcp/condoc/000101.htm)

³ วิทยุ เครื่องาม. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ. หน้า 229.

2. เสนอความเห็นเห็นว่า ควรแก้ไขประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2550) เรื่องให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายรถยนต์ใช้แล้ว จะต้องแสดงข้อมูลทางรถยนต์ให้ผู้บริโภคทราบเพิ่มเติมโดยให้มีคำชี้แจงเกี่ยวกับประวัติการซ่อมแซมหรือสภาพของรถยนต์ ใช้แล้วปิดไว้ให้ผู้ซื้อทราบ เช่น รถคันนี้เคยทำการซ่อมแซมเครื่องยนต์มาเมื่อใด รถยนต์เคยผ่านการชนมาหรือไม่ ผ่านการจมน้ำมาหรือไม่ ถ้าผ่านการจมน้ำมาในระดับไหน เป็นต้น

3. เสนอความเห็นเห็นว่า ควรที่จะกำหนดให้การประกอบธุรกิจซื้อขายรถยนต์ใช้แล้ว เป็นธุรกิจที่ต้องมีการควบคุมในเรื่องสัญญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดให้การประกอบธุรกิจซื้อขายรถยนต์ใช้แล้วเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ให้มีรายละเอียดดังนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีการระบุความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจรถยนต์ใช้แล้วว่าเป็นการรับประกันลักษณะใด ซึ่งจะมีความรับผิดชอบใน 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะความรับผิดชอบที่เรียกว่า “As is” เป็นการซื้อขายกันตามสภาพที่เห็น การซื้อขายกันในลักษณะนี้ไม่มีการรับประกันความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจแต่อย่างใด ผู้ซื้อจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเอง และ 2) ความรับผิดชอบที่เรียกว่า การรับประกัน (Warranty) ทั้งนี้ได้แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การรับประกันความผิดแบบจำกัดความรับผิด (Limited Warranty) ทั้งนี้จะระบุลักษณะข้อจำกัดไว้ในสัญญาว่าให้การรับประกันในกรณีใด และระยะเวลาเท่าใด (2) การรับประกันความรับผิดแบบเต็มรูป (Full) รับประกันทุกกรณี ไม่มีเงื่อนไข

4. เสนอความเห็นเห็นว่าควรที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยบัญญัติให้มีขอบเขตการบังคับใช้ครอบคลุมกรณีความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ใช้แล้ว โดยกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายรถยนต์ที่ใช้แล้วเข้าข่ายคำจำกัดความ “ผู้ประกอบการ” โดยบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 4 (5) โดยบัญญัติให้ (5) ผู้ขายสินค้าใช้แล้ว ซึ่งสินค้าที่ขายนั้นมีวิธีการผลิตและประกอบที่มีข้อมูลทางเทคนิคที่ซับซ้อน

บรรณานุกรม

หนังสือ

มานิตย์ จุมปา. (2554). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิษณุ เครืองาม. (2540). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

สุขุม ศุภนิติย์. (2540). *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฎหมาย

ประกาศประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2550)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พ.ร.บ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ต่างประเทศ

The Federal Trade Commission's Used Car Rule, 1998. [File://A:\a Dealer's Guide to the Used Car Rule in USA. htm.p. 1.](#)